

nam in universum inducere ad bonum, bonum est, et ex se non habet necessario aliquam circumstantiam malam; cur enim aut unde illam habebit? ergo ille actus per se bonus est. Quæ ratio etiam probat, quod et D. Thomas etiam sentit (eo quod exceptio firmat regulam), non esse malum uti aliis mediis humanis ad conciliandam piam alterius affectionem, non ut propter humanas illas rationes moveatur, sed ut ad divinas rationes audiendas et considerandas melius applicetur; quamvis autem, ut dixi, hoc non sit per se malum, cavendum est ne in individuo ita excedatur, ut in quamdam moralem vel violentiam, vel deceptionem inclinetur. Timendum est etiam periculum inconstantiae in eo, qui sic attrahitur, quia postea, mutatis rebus, facile etiam mutatur illa pia affectio; rationes etiam illæ, quæ efficaciter propositæ multum movebant, postea vel oblivioni traduntur, vel ita tepide considerantur, ut nihil moveant; et ideo magna prudentia utendum est in hujusmodi actu inducendi alium ad religionem; petenti enim consilium veritas libere proponenda est. Ille etiam, quem Spiritus Sanctus movere cœpit, juvandus est, vel ut in sancto proposito firmus maneat, vel ut Spiritui Sancto non resistat, sed potius per orationes et bona opera se disponat, ut ab illo efficacius moveatur. Prius autem quam Spiritus Sanctus incipiat aliquem vocare, raro expedit, ut opinor, illum directe inducere ad hunc statum assumendum, quamvis optimum sit ad Dei timorem et conscientiae puritatem, et ad vitanda pericula peccandi quemlibet excitare et inducere, simulque status religiosi commoda et excellentiam proponere.

CAPUT IX.

QUÆ LIBERTAS REQUIRATUR AD RELIGIONIS INGRESSUM.

1. *Prima assertio: violentia injusta, et ad ingressum religionis inducta directe, est peccaminosa, et hic prohibita.* — Libertas, quæ ad religionis ingressum requiritur, a triplici defectu seu impedimento debet esse immunis: imprimis a violentia, quam manifestum est continere gravem injuriam ex suo genere, quia cogere aliquem ad id, quod ipse facere non tenetur, quodque Deus voluit ita unicuique esse liberum, ut non præcipiatur, sed tantum consulatur, contra justitiam est. Deinde est hoc etiam contra religionem ipsam,

et contra libertatem, quam talis actus intrinsece requirit. Quapropter jure canonico merito statutum est, si violentia sit gravis, ita ut inferat metum cadentem in constantem virum, professio nulla sit, ut infra suo loco latius videbimus. Dico autem hanc violentiam esse peccaminosam, et continere gravem injuriam, quando ad hoc directe inducitur, imo vel comminatio alicujus mali vel incommodi sine aliquo justo titulo; nam si quis juste possit mortem alteri inferre, saltem per justitiæ ministros, et nolit eam remittere, nisi alius religionem ingrediatur, non peccabit, nec faciet injuriam. Exemplum est, si maritus nolit parcere uxori adulteræ damnatæ ad mortem, nisi religionem ingrediatur; non enim inferet vim, aut faciet injuriam, sed potius confert magnum beneficium, nam remittit justam vindictam, et sic ei majus bonum spirituale procurat, qui sibi injuriam intulit. Idem est de parente, verbi gratia, qui filiam virginem diligenter custodit, severius ac rigorosius quam ipsa velit; nam si ob eam causam illa tædio affecta eligat monasterium ingredi, non est censendus involuntarius ingressus, nec parenti imputanda est aliqua violentia, si revera non excessit nimium, aut filiam male tractavit, sinistra aut indirecta intentione, ut ad religionem inclinaretur, illa enim jam esset quædam indirecta violentia. Quamdiu vero non excedit limites paternæ providentiæ, quamvis in ea toto suo jure severe utatur; non potest illi vis imputari; quod si inde nascitur tædium in filia, accidentarium est, et si quid videtur misceri involuntarii in illo ingressu, non est morale, ut sic dicam, sed quasi naturale, quale est illud, quod ex intrinseco timore mortis, vel ex aliis humanis eventibus oriri solet.

2. *Exponitur Concilium Tridentinum in hac materia.* — Et juxta hæc intelligendum est decretum quoddam Concilii Tridentini, sess. 25, cap. 18, de Regul., ubi novam excommunicationem imposuit his, qui per vim seu metum feminas cogunt religionem ingredi. Cujus expositio ad hunc locum spectat, quia non solum incurritur propter vim, vel metum quo professio extorquetur, sed etiam quo vel habitus vel ingressus ad religionem obtinetur. Itaque, quamvis metus et vis inferatur, si de facto puella resistit, et monasterium non ingreditur, nondum incurritur illa censura; quia, ut alibi latius diximus, ut censura incuratur, necessarius est actus perfectus, id est, habens effectum, quem verba legis in omni

proprietate requirunt. At vero si puella ingrediatur metu coacta, eo ipso, qui eam coegerint, excommunicationem incurrunt, etiam ante professionem, imo et ante habitus susceptionem, satis enim est quod cogatur ad hunc finem; nam Concilium sub disjunctione numerat illos tres effectus, ingressum, habitum, professionem, et quemlibet illorum sufficere inquit ad talem censuram incurendam. Unde dubitari non immerito posset, an is, qui cogit feminam ut monasterium ingrediatur, et in coactione perseverat donec habitum suscipiat, ac tandem ut profiteatur, tres excommunicationes incurrat: videtur enim ita asserendum. Quia non sine causa Concilium dixit sub disjunctione, *ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum religionis, vel ad professionem emittendam.* Nam hinc fit, ut statim per ingressum coactum incuratur excommunicatio; sed in coactione ad suscipiendum habitum est nova contumacia, et nova actio per se sufficiens ad incurendam censuram, hanc enim vim habet particula disjunctiva. Et idem argumentum est de coactione ad professionem. Probabile sine dubio hoc est.

3. Sed nihilominus, si loquamur de illo, qui a principio cogit feminam ingredi monasterium, ut religionem profiteatur, dici potest, etiamsi in ea contumacia perseveret usque ad professionem, unam tantum censuram incurere, quæ quidem per primum actum ingressus contrahitur, per alios autem magis ac magis aggravatur, sicut et contumacia notabiliter augetur. Quia tamen ipsa contumacia moraliter una est quasi per continuationem, ideo et censura videtur esse una. Erit autem securius, quia revera probabile est esse necessarium, in petenda absolutione a censura integram causam ejus aperire, quia, ut minimum, est notabiliter aggravans, et multum varians moralem causam, atque adeo morale judicium ejus. Atque ita, quod ad usum morale attinet, parum refert tres censuras, vel unam eis æquivalentem appellare. Disjunctiva autem locutio Concilii duos præcipue effectus operatur. Unus est, ut qui cogit ad ingressum, statim sine mora excommunicationem incurrat. Alius est, ut, licet quis non coegerit ad ingressum vel habitum, si postea cogat ad professionem eum etiam qui sponte ingressus est, eandem censuram incurere.

4. *Coactio ad ingressum, et ad susceptionem habitus distinguitur.* — Difficile autem est illa duo distinguere, scilicet, coactionem ad in-

gressum, et ad susceptionem habitus, quia non dicitur quis religionem ingredi, donec habitum suscipiat; et tamen Concilium illa ut distincta numerat, et singula ponit ut sufficientia ad hanc censuram. Ad hoc ergo explicandum, advertendum est Concilium solum in favorem feminarum posuisse hanc censuram; quamvis enim grave peccatum sit viros seu pueros ad religionem cogere, tamen, quia et illud rarius est, et viri facilius possunt injuriam propulsare, ideo humana lex solum fragilitati feminarum prospexit. Solent autem feminae aliquo tempore, priusquam habitum suscipiant, monasteria ingredi, et ideo hunc ingressum a susceptione habitus Concilium distinxit. Hinc vero interrogatio oritur, an si quis cogat feminam ingredi monasterium, non eo animo ut invita permaneat, et suscipiat habitum, sed ut ibi custodiatur, vel etiam ut paulatim afficiatur, et postea si voluerit, habitum suscipiat, in hanc censuram incurrat. Quia Concilium generatim et indistincte excommunicat eum, qui feminam ad ingrediendum monasterium cogit. Respondeo imprimis, si femina nondum ad annos pubertatis pervenit, et a parentibus vel tutoribus ita cogitur, non solum hæc censura non incurritur, verum etiam nec peccatum aliquod, per se loquendo, committi videtur, quia parens habet hoc jus in filiam pro ista ætate, ut supra visum est; et alioquin actio ex objecto est bona, et finis etiam propositus bonus est. Nec credendum est Concilium voluisse privare parentes hoc naturali jure, cum illud non expresserit. At vero si talis coactio inferatur ab eo qui non habet potestatem, clarum est actionem esse injuriosam, ac proinde malam. Atque eadem ratione existimo, regulariter loquendo, peccare parentem, qui filia jam puberi hanc vim infert; nam, licet aliquando possit excusari, si habitatio illa ad tempus censeatur moraliter necessaria ad decentiam vel custodiam virginis, tamen seclusa hac necessitate, cum filia majoris ætatis jam sit sui juris, in his quæ ad statum animæ pertinent, non potest licite cogi a parente ad tam arctam custodiam, seu clausuram, talemque vivendi modum, etiam temporalem. Nihilominus tamen non existimo tunc incurri hanc censuram, nec Concilium fuisse locutum de hoc ingressu, sed de illo qui per se ordinatur ad susceptionem habitus, et sub hac conditione seu pactione fit; tum quia in monasteriis monialium hic solus ingressus per se et jure ordinario permissus est; ergo de illo

tantum Concilium loquitur, nisi aliud exprimat; tum etiam quia in illo ingressu revera non est malitia contraria status religiosi, aut derogans libertati qua sumendus est, quam solam voluit Concilium præcavere, ut ex verbis ejus satis constat. Sola ergo coactio ad ingressum, qui directe vel indirecte ad religionis habitum suscipiendum ordinatur, prohibetur a Concilio; et in hoc sensu usurpanda sunt quæ diximus tom. 5, de Censur., disp. 23, sect. 5, num. 9. Adde insuper Concilium limitationem quamdam addidisse huic legi et pœnæ, scilicet, nisi coactio fiat in casibus a jure expressis; nam tunc illicita non est, et ideo non est digna pœna. Unus ex his casibus est, quando quis vovit religionem, et præcipue si ex hoc voto (quod dici solet propositum mutandi vitam) habitum suscepit, juxta cap. *Consulti*, cum similibus, de Regul. Alius vero casus est, quando conjuges mutuo consensu ingressi sunt religionem, et post professionem unius alter vult retrocedere, juxta cap. *Significavit*, et cap. *Uxoratus*, de Convers. conjugat.

5. *Excommunicatio hæc ligat quascumque personas.* — *Contrahitur per solam coactionem directam vel indirectam.* — Tandem quoad personas et actiones pro quibus hæc censura imponitur, notanda sunt verba Concilii; nam quoad personas sunt valde generalia, scilicet: *Omnes et singulas personas, cujuscumque qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, seculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes.* Quoad actiones vero imprimis fertur in eos, qui *quomodocumque coegerint*, nisi in casibus jure expressis, atque adeo illicite et contra justitiam. Per illam autem particulam *quomodocumque*, significatur non solum directam, sed etiam indirectam coactionem sufficere, qualis est illa, quam parens infert feminae in victu, vestitu, verbis, et aliis actibus, contumeliose illam tractando et affligendo. Existimo autem semper esse necessarium hoc fieri tali intentione, ut illa tædio affecta tandem ingrediat; nam si solum id faciat, vel ex defectu amoris, vel ex naturali conditione, licet sequatur hic effectus, non incurratur hæc censura, dummodo tempore ingressus pater non intelligat, filiam non sponte ingredi monasterium; nam si hoc intelligens consentiret, et aliud remedium non adhiberet, jam tunc violentia moralis consummaretur. Maxime quia statim Concilium extendit hanc censuram ad omnes, *qui consilium, auxilium, vel favorem*

dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actu vel presentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Hæc autem omnia ad coactionem referuntur, et ideo si illa non interveniat, non habet locum hæc censura. Unde, licet dolus non minus causet involuntarium quam coactio, nihilominus qui consilio suo decipit, vel deceptioni cooperatur, ut femina monasterium ingrediatur, non incurrit hanc censuram, quia illa non est coactio, et lex pœnalis non est extendenda ad casum similem. Hinc etiam Cardinalium congregatio censuit non incurrere hanc censuram patrem, qui filiam relinquit hæredem, ea conditione ut monasterium ingrediatur; quod si noluerit, monasterium instituit, filia autem solum relinquit alimenta necessaria; quia illa non est coactio, nec inductio per vim, sed potius per modum concupiscentiæ. Tandem declararunt iidem Cardinales feminam sic inclusam per vim in monasterium, educendam esse, et si aliquid nocumentum ob eam causam passa est, eorum expensis compensandum esse, qui talem vim intulerunt.

6. *Deceptio potest esse vel ex parte religionis, vel ex parte ingredientis.* — Secundus defectus, qui adversatur libertati ad ingressum religionis requisitæ, est deceptio; circa quam advertendum est deceptionem in hoc ingressu posse intervenire, et ex parte religionis, et ex parte religiosi, et utramque sufficere ut in hoc negotio debitus modus non servetur. Deinde est advertendum, quidquid gravioris culpæ in tali ingressu ex deceptione intervenire potest, magis esse in decipiente, quam in eo qui decipitur; in hoc enim ad summum esse potest imprudentia aliqua, vel facilitas in credendo, ex levitate animi, aut ex nimia affectione proveniens, quæ regulariter excusari poterit a gravi culpa, maxime in ipso ingrediente; nam ex parte recipientis major est obligatio adhibendi diligentiam, tum quia non tractat rem privatam ut propriam, sed pertinentem ad commune bonum religionis, tum etiam quia ex officio ad id tenetur. Ex parte autem decipientis ex objecto suo gravis est talis culpa, quia injustitiam continet; quanquam si deceptio sit in re levi, quæ non posset multum movere voluntatem, excusabitur culpa mortalis, vel etiam si non sit formalis, seu ex intentione decipiendi, sed tantum materialis, saltem directe; nam tunc licet indirecte pro-

pter negligentiam sit aliquo modo voluntaria, raro erit mortalis culpa. An vero ob talem deceptionem actio sit nulla, circa professionem tractandum est; nam in ingressu seu receptione, ut supra dixi, non habet specialem difficultatem, quia nulla est lex positiva absolute irritans talem receptionem præter constitutionem Sixti V, quam infra exponam; seclusa autem speciali lege irritante, receptio non potest esse nulla, nisi in ordine ad professionem, durante eodem defectu, quando ille talis est, ut professionem irritet, nisi per aliam voluntatem perfecte liberam, seu ex perfecta scientia, prior ingressus vel receptio rata habeatur.

7. *Colligitur primo: qui judicat aliquem ineptum, et tamen consulit ingredi religionem, peccat graviter; potest tamen excusari si procedat bona fide.* — Atque hinc colligitur graviter peccare eum, qui consilium præbet petenti, ut religionem vel talem religionem ingrediat, decipiens illum, quia alias intelligit vel secum judicat illum non esse aptum ad talem statum, vel simpliciter ei non expedire, quia decipit illum in re gravi, et munere consilii abulitur, cum teneatur illud fideliter exercere, eo ipso quod illud acceptat. In hujusmodi autem persona, quando bona fide procedit, facile habet locum excusatio a culpa gravi, quia non id consulit animo decipiendi, sed fortasse ex nimio timore ut majus alterius bonum impediatur. Debet tamen vir prudens hunc timorem cohibere; nam si pura intentione procedat, non peccabit, sed recte faciet consulendo, quod coram Deo judicat esse hic et nunc melius, etiamsi suo consilio alter a religione desistat. Potest autem hic non immerito interrogari, an e converso peccet mortaliter, qui suo consilio alium a religione avertit, decipiendo illum, vel quia revera intelligit nihil esse in illo, quod utilitatem religionis impediatur, vel quia temere et sine sufficienti consideratione ex humano affectu consilium præbet. Quidam enim existimant hoc per se non esse peccatum mortale, quia, licet sit deceptio, non est in bonis necessariis ad salutem, neque inde redundat aliquod grave onus in eum qui decipitur. In quo videtur esse differentia inter hanc deceptionem et præcedentem. Nam, cum quis per deceptionem cogitur religionem intrare, involuntarie suscipere cogitur grave onus, simulque religioni fit injuria, nam etiam oneratur persona sibi minime conveniente. At vero quando aliquis per deceptionem a re-

ligione removetur, nec bono sibi debito privatur, nec damno aliquo afficitur. Eademque ratio est de religione, quia nulla ei fit propria injuria.

8. *Colligitur secundo: qui decipit avertendo aliquem ab ingressu religionis, peccat graviter.* — Nihilominus existimo etiam hanc deceptionem ex suo genere peccatum esse mortale, quia gravem injuriam continet contra talem personam, et aliquando etiam contra religionem. Ratio imprimis est, quia deceptio ex se est mala, et injuriosa proximo, maxime quando intercedit consultatio; nam, ut supra dicebam, qui acceptat consilii munus, eo ipso veluti ex quodam tacito pacto obligatur ad consilium fideliter præstandum. Quæ obligatio major est, quando consilium ad bonos mores pertinet, et deceptio non fit sine magno detrimento ejus qui decipitur; quæ omnia in præsentem concurrunt, et ideo non dubito quatinus talis deceptio gravem injuriam contineat. Nec refert quod bonum religionis non sit necessarium ad salutem, sed supererogationis, quia hoc non obstat quominus carentia talis boni sit magnum detrimentum, quod involuntarie quis patitur per medium iniquum, et justitiæ contrarium. Nam etiam obtinere beneficium non est necessarium, nec etiam interdum ad hanc vitam transigendam, et tamen per deceptionem impedire alium ne illud obtineat, est sine dubio gravis injuria; ergo a fortiori in præsentem. Et confirmatur, nam impedire alium per vim, ne religionem ingrediat, est peccatum mortale; ergo et per deceptionem, nam hæc duo in rebus moralibus æquiparantur.

9. Ex quo infero primo hoc peccatum, per se et ex vi talis objecti, grave esse, etiamsi aliam injuriam non contineat, sæpe autem ex alio capite posse augeri, et duplicatam injuriam continere. Prior pars satis probata est. Posterior declaratur, quia hæc deceptio sæpe fit graviter detrahendo, vel de religioso statu, vel de aliqua religione in particulari, ut alter ab ejus affectu avertatur, et tunc peccatum deceptionis adjungitur peccato defectionis, quod per se grave est, et circumstantiam specie distinctam, ac proinde in confessione aperiendam addit. Sequitur secundo, hoc peccatum non solum committi quando quispiam respondet petenti consilium, decipiendo illum, sed etiam quando propria sponte quis se ingerit ad suggerendum pravum consilium, quo alium decipiat, et a bono proposito avertat; quia gravitas hujus injuriæ non consistit

præcipue in abutendo munere consilarii (quamvis hæc circumstantia, quando intervenit, non parum augeat malitiam), sed ad eam sufficit deceptio cum tam gravi nocimento, sicut sufficit violentia. Unde e contrario colligi potest, si quis absque injuria violentiæ aut deceptionis alium avertat ab ingressu religionis, precibus, vel promissionibus, illud non esset ex genere suo peccatum mortale, quia ibi non intervenit injuria, neque inductio ad malum, neque aversio, seu abstractio a bono ad salutem necessario; cur ergo ibi erit gravis malitia? Nam, licet alter grave detrimentum patiat, non tamen involuntarie, sicut per vim aut deceptionem, sed quia libere consentit; ergo inde non redundat in alium malitia, saltem moralis. Sed, licet verum sit tunc non esse tam grave peccatum, est tamen sine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, et respectu Dei, a cujus majori obsequio homo separatur, et respectu ipsius proximi, quia a majori bono impeditur, quod licet precibus fiat, alienum est ab officio Christianæ amicitiae. Accedit etiam quod per hoc sæpe Spiritui Sancto momenti resistitur, quod majorem deformitatem habet in tertia persona, quam in ipso qui vocatur; nam ipsemet Spiritus Sanctus, dum necessitatem præcepti non imponit, concedit licentiam homini vocato, ut suo jure libere utatur; graviter autem fert, quod alius, ad quem illa deliberatio non spectat, suis consiliis et inspirationibus resistat. Quare, licet in hoc peccato non sit injustitia, tamen contra charitatem sæpe potest esse malitia gravis, præsertim si preces seu inductio nimis sint importunæ, et contra Spiritus Sancti vocationem moraliter certæ, et absque ullo rationabili titulo et causa. Eritque major culpa, si quis absolute intendat impedire ingressum; nam si solum intendat ut differatur, minor erit culpa, et talis posset esse causa, ut esset nulla. Sic enim excusari possunt parentes, qui aliquantulum filios detinent, ut eorum constantiam experiantur, vel eorum vocationem magis examinent. Et juxta hæc de aliis censendum est, semperque quoad fieri possit, est in favorem religionis inclinandum.

10. *Colligitur tertio: qui decipit in religionis ingressu, tenetur tollere talem deceptionem, vel infamiam detractionis, vel vim, si forte illata est.* — Tertio, videtur ex dictis consequenter sequi, quoties intervenit injuria per vim vel deceptionem, oriri obligationem restituendi, in eo qui injuriam intulit, quia

illa injuria contra justitiam commutativam est; ex hujusmodi autem injuria intrinsece nascitur obligatio restituendi. Verumtamen circa hoc advertere oportet, si deceptio fiat cum detractione alterius partis, scilicet, vel religionis, vel personæ, de cujus ingressu agimus, primam et manifestam obligationem restituendi esse, ut fama seu bona opinio ejus, quod detractum est, reparetur, ut per se constat. Potest enim hæc deceptio vel detractione interdum fieri de religione cum ipsa persona, ne ingrediatur, vel e converso de persona cum religione, ne illam recipiat; utrique ergo cum partitione accommodata satisfaciendum est, ita ut infamatio tollatur. Deinde, etiamsi detractione non fuerit adjuncta, deceptio ipsa tollenda est, et veritas aperienda, ut pars decepta in suam libertatem restituatur. Quod si, hoc non obstante, alter perseveret in priori consilio, et nolit religionem ingredi, vel religio nolit eum acceptare, non credo teneri deceptorem ad ampliorem restitutionem; idemque censeo de eo qui vim intulit, quia damnum illud spirituale aliter reparabile non est, nisi alter consentiat, unde si consentire non vult, jam ex parte illius cessat ratio obligationis ad majorem restitutionem. Ex parte autem religionis non erat illi jus aliquod acquisitum in talem personam, ut propterea major restituito illi facienda sit, de qua re plura inferius.

11. *Excommunicatur qui impedit feminas, ne votum simplex castitatis, aut religionis emittant, aut professionem faciant, quæ per veli susceptionem significatur.* — Tandem juxta dicta exponenda est alia pars decreti Concilii Tridentini supra tractati, sess. 25, c. 13, de Regul., ubi postquam anathema tulit in eos qui per vim feminas cogunt ad ingressum religionis, eandem censuram extendit ad eos qui illas impediunt, dicens: *Simili quoque anathemate subjicit eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine justa causa impederint.* Circa quæ verba solum occurrit advertendum, censuram hanc duplici modo videri universaliorem, quam præcedentem. Prior sumitur ex illa disjunctiva, *veli accipiendi, vel voti emittendi.* Nam sub priori parte comprehenduntur tres illæ, quæ in priori membro positæ fuerant, scilicet, ingressus, susceptio habitus, et professio; nam quidquid horum impediatur, impeditur voluntas veli accipiendi. Nam si impeditur ingressus, a fortiori impeditur habitus susce-

ptio religionis propria, de qua est sermo; impedito autem habitu, necesse est impedi profectionem, quæ per veli acceptionem significatur. Igitur in illa priori parte hæc tria comprehenduntur. Additur vero pars altera, *vel voti emittendi*, quæ sine dubio aliquid diversum significare videtur, et ideo non esse intelligenda tantum de voto solemnium, quod solum in professione fit, et per veli acceptionem significari solet. Videtur ergo Concilium excommunicare eos, qui feminas impediunt, ne votum etiam simplex emittant; et quia verosimile non est ipsum loqui de quocumque voto, quia hoc nec necessarium erat, nec fortasse conveniens, neque ad intentionem Concilii accommodatum, ideo juxta subjectam materiam determinandum videtur ad votum simplex virginitalis, seu castitatis, per quod specialiter consueverunt feminæ in Ecclesia consecrari Deo extra proprium religionis statum. Existimo etiam comprehendere votum simplex religionis, quod in hac materia ejusdem rationis censetur; eo vel maxime quod qui hoc votum impedit, consequenter et quasi radicaliter impedit voluntatem veli accipiendi.

12. Aliqui vero per voti emissionem intelligunt professionem ipsam, a qua distinguunt veli susceptionem tanquam actionem distinctam. Sed est difficilis expositio, tum quia verba Concilii intelligenda sunt juxta usum quem habent in aliis canonibus; constat autem antiqua Concilia et Pontificia decreta, quoties de veli acceptione tractant, religiosam professionem per illam intelligere; tum etiam quia, licet illa duo in eo rigore sumpta distinguantur, tamen in re non separantur, nec potest unum sine alio impedi; quid ergo necessarium erat in lege morali ea sub disjunctione proponere? Et explicatur amplius in hunc modum, nam si in monasterio aliquo monialium sint aliquæ veram professionem emittentes, quibus velum non imponatur, quia ad domestica tantum officia recipiuntur; et quispiam impediret ne aliqua femina admitteretur ad velum, non tamen impediret professionem, profecto non incurreret hanc censuram, quia illa circumstantia valde accidentaria est, et quia illud non esset impedire statum perfectionis, sed signum quoddam honoris, de quo nihil Concilium curabat; ergo per veli acceptionem intelligit non præcise accidentalem cæremoniam, sed ipsam substantialem professionem.

13. *Ad hanc excommunicationem contrahendam, requiritur ut injuste impediatur.* — Alia

ampliatio continetur in illo verbo, *quoquo modo impediatur.* Nam in priori parte dixerat Concilium, *quomodocumque coegerint.* Universalius autem quid esse videtur quoquomodo impedire, nam impeditur quis non tantum per coactionem, sed etiam multis aliis modis, quos comprehendere voluit Concilium, si injusti sint, et ideo phrasim locutionis mutavit. Primo ergo clarum est ibi comprehendere omnes, qui per vim directe vel indirecte illatam ipsi feminæ, directe impediunt ejus voluntatem, scilicet, per graves minas, et cætera similia, ut supra explicatum est. Deinde comprehendere existimo eos, qui per similem vim monasterio illatam impediunt ne ibi admittatur, nam sic etiam injuste impediunt voluntatem veli accipiendi. Idem censeo si hoc fiat per dolum et fraudem, quæ circa monasterium etiam versetur, illud, scilicet, circa opinionem de tali femina decipiendo, si tandem hoc modo voluntas ejus de velo accipiendo impediatur; nam, præterquam quod tota hæc dici potest quædam violentia moralis, proprie etiam ac formaliter sub verbis Concilii comprehenditur.

14. *Incurritur hæc excommunicatio impediendo per deceptionem, non vero per preces aut promissiones.* — Magis dubitari posset de decipiente ipsam feminam, et per illam deceptionem impediendo ne velum accipiat, vel votum emittat; nam sic decipiens proprie non impedit voluntatem, id est, voluntatis executionem, de qua Concilium loqui videtur; sed facit ut talis voluntas non habeatur, vel ut mutetur, quod longe diversum est. Sicut etiam qui precibus et promissionibus obtinet a femina, ne continentiam profiteatur, sine dubio impedit ne velum accipiat, aut votum emittat; et tamen nemo dicet illud sub hac censura comprehendere, quia proprie non impedit voluntatem, sed procurat ut voluntas mutetur, vel non habeatur. Et est quidem hoc probabile, et quoad hanc posteriorem partem de precibus, non dubito quin ita sit non solum propter rationem factam, sed etiam quia ille modus non continet injustitiam, nec causat proprie voluntarium; et ideo in rigore non est impedimentum de quo loquitur Concilium. De decipiente vero res est magis dubia et scrupulosa, quia revera injuste impedit voluntatem, et verba Concilii, *quoquo modo decipiat*, valde generalia sunt, neque est cur limitetur ad solam executionem voluntatis, quæ immutata maneat; nam si ipsa mutatio est involuntaria, qualis est illa quæ

fit per deceptionem, satis impeditur ipsa voluntas a suo desiderio, quando per deceptionem fit, ut in eo non persistat. Solum ergo excipit Concilium casum in quo voluntas ex justa causa impeditur, ut, verbi gratia, quia non suppetit facultas temporalis necessaria ad ingressum religionis, vel quia propositum aut deliberatio non satis examinata est; in his enim casibus cessat injustitia, et consequenter etiam cessat hæc pœna.

15. *Notandum primo.* — Tertius defectus, qui suo modo minuere potest libertatem ingressus religionis, est simonia; potest enim hic defectus redundare in diminutionem libertatis, vel ex parte personæ, si pretio dato ad religionis ingressum trahatur; vel ex parte religionis, si propter pretium illum admittat, et ideo hic breviter explicari potest. Advertendum igitur est, aliud esse aliquid in pretium religiosi status conferre, aliud vero esse conferre aliquid ea occasione, non quidem in pretium, sed vel in eleemosynam, vel ob benevolentiam, vel, quod frequentius est, alimentorum gratia; hoc enim posterius non sufficit ad simoniam, sed oportet ut ratio pretii interveniat, ut omnes Doctores in propria materia, specialiter Cajetanus, in Sum., verb. *Simonia*, et Sot., lib. 9 de Justit., q. 7, a. 1. Unde fit ut, practice ac moraliter loquendo, raro hic ingressus sit illicitus titulo simoniæ, etiamsi largitio aliqua, vel acceptio alicujus temporalis commodi intercedat. Nam imprimis constat ex communi usu Ecclesiæ in monasteriis monialium recipi aliquid in congruam sustentationem religiosæ, et quod dotis nomine solet significari, de qua etiam solet pactum præcedere, in quo non censetur esse simonia, quia illud non accipitur tanquam pretium professionis, seu religionis, sed causa sustentationis. Atque ita intelligendus est textus in cap. *Quoniam*, de Simonia; consuetudo enim est optima legum interpretis, et textus ille expresse loquitur de pretio; hic autem revera pretium non intervenit, sed sustentatio. Sic sacerdos dicturus sacrum, qui aliquid in sustentationem recipit, nec simoniacus est, nec pretium accipit. Unde eadem ratione, si religio vel monasterium multum indigeat, non erit simonia, si ab eo, qui vult ingredi, postuletur ut habitum, vel aliquid simile necessarium ad ejus sustentationem, secum afferat; in quo tamen multum observandum est ut scandalum vitetur. Et ob eandem rationem ait Soto, libr. 9, q. 6, art. 2, ad 4, non esse simoniam munusculis

aut beneficiis allicere voluntatem alicujus, ut religionem ingredi velit; et e converso non esse simoniam dare prius copiosas eleemosynas monasterio, ut illud reddat sibi benevoluntiam, et pie affectum; dummodo enim omnis suspicio pacti vel conventionis tacitæ cesset, simonia non committitur. Quomodo intelligendum est c. *de Regularibus*, de Simonia, et c. *Quam pio*, 1, q. 2. Quia ergo regulariter loquendo, si aliqua largitio intervenit, non habet rationem pretii, nec conventionem, aut obligationem expressam vel tacitam, ideo dico regulariter non esse ex hoc capite sacrilegam receptionem, vel ingressum; si autem aliquid ejusmodi interveniret, tunc esset damnabilis, juxta prædicta jura. Secluso autem vitio simoniæ, posset hæc actio esse reprehensibilis, vel ratione scandali, vel si esset nimia quæ libertatem ingredientis per debitam intentionem impediret, ut sæpe contingit, quando aliquis humano modo affectus per hæc temporalia beneficia sine sufficienti deliberatione et consideratione, et propter humana etiam motiva habitum religionis suscipit. Quanta vero et quam gravis sit talis culpa, ex circumstantiis personarum et actionum prudenter pensandum est.

16. *Notandum secundo.* — *Mutum ex bonis novitii etiam prohibetur a Concilio.* — Secundo, observandum est hoc loco decretum Concilii Tridentini, sess. 25, cap. 17, de Regul., ubi statuit: *Ne ante professionem, excepto victu et vestitu novitii vel novitiæ, illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus, monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quod totam vel majorem partem substantiæ suæ monasterium possideat.* Et infra addit pœnam his verbis, *sub anathematis pœna.* In quo primo observandum est, Concilium non prohibere hanc largitionem tanquam per se illicitam, sed ut semper consulat libertati novitii. Et ideo non prohibet illam simpliciter, et pro omni tempore, sed ante professionem; illius ergo professione (quod antea dicebamus) bona novitii tribuere monasterio, non est malum, sed laudabile, si justo titulo vel liberaliter fiat. Deinde etiam ante professionem non prohibet hujusmodi largitionem fieri ex quibuscumque bonis, sed ex bonis ejusdem novitii. Unde si parentes, propinqui, vel amici de suis propriis bonis aliquid velint tribuere monasterio in gratiam novitii, ut benevolentius tractetur vel suscipiatur, non

ageret contra hoc decretum, quia textus expresse dicit, *de bonis ejus*, et quia tunc non habet locum ratio Concilii; nam per hoc nihil minuetur libertas novitii, quia cum illa bona ad illum non pertineant, neque illa recuperare possit aut debeat, inde non fit difficilior ejus egressus, si religionem dimittere voluerit; item, quia Concilium utitur hoc verbo, *tribuatur*, dubitari potest an per modum mutui possit dos, verbi gratia, quæ promissa est moniali, ante professionem conferri, quia mutuare non est tribuere, et lex odiosa ad rigorem verborum coartanda est. Nihilominus hæc videtur esse magna fraus legis, quia non minus ex mutuo quam ex alia largitione impediretur libertas novitii; nam etiam sæpe difficile recuperatur, quod titulo mutui datum est. Eo vel maxime quod hic non potest absoluta donatio intervenire, sed solum sub ea conditione, si novitius perseveraverit; ergo hanc et quæcumque aliam, quæ virtute illam includat, prohibet Concilium; in illo autem mutuo similis donatio virtute includitur. Nam si novitius perseveret, obligatio reddendi ex mutuo cessabit. Censeo igitur hoc etiam esse prohibitum, et per verbum tribuendi intellexisse Concilium quæcumque actualem traditionem bonorum novitii, per quam in potestatem, usum, administrationem, vel etiam dominium religionis deveniant, non obstante quæcumque obligatione illa reddendi, si novitius habitum dimittat. Neque existimo admittendam excusationem, quam aliqui prætendunt, scilicet, tale esse monasterium, ut sine ulla difficultate possint ab eo recuperari quæcumque bona; nam, etiamsi hoc supponatur, non propterea cessat prohibitio Concilii, quia cessante fine legis in particulari non cessat obligatio legis. Nonnulla autem verisimilitudo esse posset, si bona mutuo darentur monasterio restituenda ante tempus professionis, ut, verbi gratia, ad 5 vel 6 menses; tunc enim non solum in particulari casu, sed etiam per se, et ex vi talis actionis cessare videtur finis Concilii, nec videtur illa esse largitio simpliciter, etiam juxta subjectam materiam, quia non conceduntur talia bona sub ea tantum conditione, nisi novitius retrocedat, sed ut restituantur ante professionem, etiamsi ipse perseveret. Sed nihilominus existimo talem mutationem esse alienam ab intentione Concilii, et non carere scrupulo, quia saltem retardare potest novitium, ne ante solutum a religione debitum, religionem dimittat, etiam-

si id desideret. Item, quia post acceptum tale mutuum facile est religioni solutionem differre, spe retinendi novitium; et e converso, difficile erit parentibus religionem compellere ut solvat, sed potius in gratiam novitii connivebunt. Quapropter ab omni actione hujusmodi, vel specie illius, abstinendum est. Advertere tamen ultimo oportet, si quid in hoc peccetur, non incurri propterea excommunicationem ipso facto, donec imponatur, quia verba Concilii solum sunt: *Sancta Synodus præcipit dantibus et recipientibus sub anathematis pœna, ne hoc ullo modo fiat*; cum ergo non dixerit, *ipso facto incurrenda*, neque aliud verbum æquivalens addiderit, non sententiam latam, sed ferendam indicare voluit, juxta receptam doctrinam. Ponderandum autem est verbum illud, *ne hoc ullo modo*, nam confirmat omnia quæ diximus.

CAPUT X.

A QUO ET QUA FORMA RECEPTIO FACIENDA SIT, UT INGRESSUS SIT VALIDUS ET LICITUS.

1. Non potest quis religionem ingredi, nisi ab ea recipiatur, nam hæc correlativa sunt veluti partes humani contractus, qui non potest nisi mutuo consensu perfici. Cum ergo sufficienter videatur explicata ea, quæ ad hunc actum ex parte personæ ingredientis pertinet, sub qua habitudine ingressus appellatur, reliquum est ut de receptione, quæ habitudinem dicit ad aliud extremum, scilicet religionem, disseramus. Duo autem ad hunc actum sunt necessaria, scilicet, potestas, et debitus usus ejus, qui in modo recipiendi consistit: hæc igitur duo explicanda sunt.

2. *Prima conclusio: ut receptio in religione fiat valide, requirit potestatem in recipiente.* — Circa potestatem, manifestum est esse necessarium non solum ut recte, sed etiam ut valide receptio fiat, nam sine potestate agendi nihil fit, et sine potestate contrahendi, nullus contractus validus est. Quæri ergo potest apud quem sit hæc potestas. Est autem certum primario ac principaliter esse in Summo Pontifice. Sed de hoc non agimus, quia ipse non solet hac potestate immediate uti; quærimus autem de illo, in quo est proxime hæc potestas. In quo est secundo certum, hanc potestatem immediate esse in qualibet religione approbata per Pontificem, et in sola illa. Primum patet, quia ex vi approbationis talis potestas ei confertur, imo in ipsa approbatione